

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

תוכן עניינים

- 1..... פתיחה למסכת בכורות
- 2..... בכור אדם
- 3..... בכור בהמה טהורה
- 6..... בכור בהמה טמאה
- א. הלוקח עובר חמורו של עובד כוכבים והמוכר לו אף על פי שאינו רשאי המשתתף לו והמקבל הימנו והנותן לו בקבלה פטור מן הבכורה שנאמר בישראל אבל לא באחרים.....7
- ב. בן בתירא מתיר בסוס.....8
- ג. אסור לאדם שיעשה שותפות עם העובד כוכבים שמא יתחייב לו שבועה ונשבע לו בשם עבודת כוכבים שלו והתורה אמרה לא ישמע על פיך.....9
- ד. המקבל בהמה מן העובד כוכבים וילדה ... כל זמן שיד עובד כוכבים באמצע פטורה מן הבכורה.....10

פתיחה למסכת בכורות

נאמר בפרשת בא (שמות יג פסוק ב) קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא.

ונאמר שם עוד (פסוק יב יג) והעברת כל פטר רחם לה' וכל פטר שגר בהמה אשר יהיה לך הזכרים לה'. וכל פטר חמור תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו וכל בכור אדם בבניך תפדה ונאמר (פסוק טו) ויהי כי תקשה פרעה לשלחנו ויהרג ה' כל בכור בארץ מצרים מבכר אדם ועד בכור בהמה על בן אגני זבח לה' כל פטר רחם הזכרים וכל בכור בני אפדה.

ובפרשת משפטים (כב פסוק כח) בכור בניך תתן לי.

ובפרשת כי תשא (לד פסוק יט כ) כל פטר רחם לי וכל מקנה תזכר פטר שור ושה. ופטר חמור תפדה בשה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ובפרשת בהעלותך (במדבר פרק ח פסוק טז – יח) כי נתנים נתנים המה לי מתוך בני ישראל תחת פטרת כל רחם בכור כל מבני ישראל לקחתי אתם לי. כי לי כל בכור בבני ישראל באדם ובבהמה ביום הכהני כל בכור בארץ מצרים הקדשתי אתם לי. ואקח את הלויים תחת כל בכור בבני ישראל.

ובפרשת קרח (במדבר יח פסוק טו – יח) כל פטר רחם לכל בשר אשר יקריבו לה' באדם ובבהמה יהיה לה' אף פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה. ופדויו מבן חדש תפדה בערבך כסף חמשת שקלים בשקל הקדש עשרים גרה הוא. אף בכור שור או בכור פשב או בכור עז לא תפדה קדש הם את דמם תזרק על המזבח ואת חלבם תקטיר אשה לרית ניהח לה'. ובשרם יהיה לה' כחזה התנופה וכשוק הימין לה' יהיה.

ובפרשת ראה (דברים יד פסוק ו) והבאתם שמה עלתיכם וזבחיכם ואת מעשרתיכם ואת תרומת ידכם ונדריכם ונדבתיכם ובכרת בקרבכם וצאנכם.

ועוד שם טו (פסוק יט – כ) כל הבכור אשר יולד בבקרך ובצאנך תזכר תקדיש לה' אלהיך לא תעבד בבכר שורך ולא תגז בכור צאנך. לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה במקום אשר יבחר ה' אתה וביתך. וכי יהיה בו מום פסח או עור כל מום רע לא תזבחנו לה' אלהיך.

בפסוקים אלו נצטוינו על הקדשת הבכורות ואינו נוהג אל בזכרים, וכמו שכתב הרמב"ם בספר המצוות עשה עט "שצונו לקדש בכורות. כלומר להפרישם ולהבדילם למה שראוי שייעשה בהם". כלומר שעלינו להפריש פטר רחם של אדם, ושל בהמה טהורה, ושל חמור, ולהבדיל כל אחד מהם למה שצריך וראוי לעשות בו והוא אמרו יתעלה קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה.

ושלוש מיני קדושה יש בהם:

בכור אדם

מצוה לאב לפדות¹ את בנו שהוא בכור לאמו, אפילו אינו בכור לאביו בחמש סלעים ולתתם לכהן.

¹ אין הבכור נאסר בעבודה ולא בשום דבר ואין כאן אלא מצות נתינה בלבד ואין בפדה"ב הפרשה ואפי' הפריש אין ע"ז קדושה ויכול להחליפן באחר עד שיתגנו לכהן ואם נאבד חייב באחריותו שנא' יהי' לך ופדה תפדה בשיחי' לך הפדיון אז יהי' פדוי והאי קרא לאהרן א"ל רחמנא ומשקנהו הכהן בקנין נפטר הבעלים מאחריותו וכן אם זיכה לו ע"י אחר ונאבד אין חייב באחריותו וי"א שא"א לזכות לכהן ע"י אחר שלא מדעתו. אם נתן לכהן בעל כרחו לא מהני דנתינה בע"כ לא שמה נתינה ואם פדה בע"כ של הפודה י"ל דלא מהני אלא כופין אותו עד שיאמר רוצה אני והפודה יכול להוציא מידו של הנוטל אא"כ אין רוצה ליתן כלל וכן אם כהן תפס י"א דמוציאין מידו אא"כ אין האב רוצה לפדות כלל ויש חולקין. ואין לתת לכהן קטן. י"א שפדה"ב שביעית משמטת אם עברו ל' יום לפני ר"ה שכבר נתחייב. דרך אמונה שם א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

אולם אין קדושה לא בבכור ולא בדמים. ופדיון בכור אדם הוא מצוה מוחלטת² ואם אביו לא קיים המצוה ולא פדאו³ חייב הוא לפדות עצמו כשיגדיל ויהיה בן י"ג שנה⁴. ויש מי שכתב שכותבין לו על טס של כסף שאינו נפדה⁵ ותולין לו בצוארו כדי שידע שיפדה את עצמו לכשיגדל. וטוב יותר לפדותו הב"ד כשהוא קטן⁶.

כתב רבנו בחיי⁷ בשם מדרש, שבכור שלא נפדה, אינו מקבל פני שכינה, ולא יוכל לראות בבנין ביהמ"ק.

אולם אמו⁸ אינה חייבת בפדיונו⁹. ואפי' מת האב¹⁰. ואין האב¹¹ מחויב לפדות את בנו ואין האשה מצווה ג"כ לפדות עצמה כשתגדל דכתיב (שמות יג פסוק יג) כל בכור בן־בית תפדה וגו', בניך ולא בנותיך.

בכור בהמה טהורה

בכור מכל הבהמות הטהורות קדוש מאליו מן הרוחם מרגע לידתו¹² אך אינו קדוש במעי אמו, ואין לפדות את קדושתו, ואפילו בכור בעל מום אינו נפדה כשאר כל פסולי המוקדשים שנקבע להם פדיון. כיון שאמרה בו התורה אך בכור שור או בכור פֶּשֶׁב או בכור עֹז לא תפדה קֹדֶשׁ ה' ולדעת חכמים ורבי מצוה להקדיש את הבכור

² לעומת פדיון פטר חמור הוא רק מצוה מותנית, שהרי אפשר לקיים עריפה במקום פדיון, אם כי מצות פדיון קודמת למצות עריפה

³ שו"ע ונו"כ שם שה טו

⁴ עיין בת' זכרון יוסף ח"ד סוס"י כ"ו שכתב דהיינו שיהיה בן י"ג שנה דוקא דאע"ג שחייב בכל המצות מדרבנן משהגיע לחינוך היינו דוקא במצות שיכול לקיימן גם אחר שיגדיל משא"כ במצוה זו דפדיון שאם יקיימנה עכשיו לא יכול לקיימה שוב כשיגדיל ע"ש וכעין סברא זו כתב המורה סוף פרשה לך לך בטעם הדבר לא מל אאע"ה א"ע קודם שנצטוו ע"ש. פ"ת שם כה

⁵ עיין גליון מהרש"א שם כד שבמהרי"ל הלכות פדיון (עמוד תצב) דמוה"ר נתן צוה לכתוב על הטס בן כהן, ר"ל עדיין שייך לכהן. ומאי דלא חש שיבינו שהוא בן כהן ממש ולא בעי פדיון, דאם כן למה לו לכתוב, לחם חמודות שעל הרא"ש בכורות דף מ"ט (דברי חמודות שם סוף אות יז)

⁶ כיון שלרוב פעמים הטס של כסף בא לידי איבוד. ש"ך שם כ, ודלא כהגאון בעל תוספות יום טוב בספרו דברי חמודות על הרא"ש בכורות דף מ"ט (פ"ח) אות י"ז דאין הב"ד יכולים לפדותו כשמת האב כשהוא קטן דכל עוד שהוא קטן אינו בר חיובא כו' וצריך לחזור ולפדות עצמו כשיגדל בלא ברכה. ואין דבריו מוכרחים. ש"ך שם יא

⁷ שמות ל"ד ב

⁸ שו"ע ונו"כ שם ב

⁹ כתב בר"י אם פדאתו האשה מנכסי בעלה אינו פדוי וכשיבא בעלה אבי הבן יפדנו בלא ברכה דבר משה ח"א י"ד ס"ס ס"ד.

¹⁰ פה"כ ע' ט' בשם תשו' מהר"ח או"ז

¹¹ לבוש יו"ד שה ב

¹² עיי' חולין ע' ע"א, נדרים יג' ע"א, תמורה כה ע"א ועוד.

תרומוות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

בפ"ה¹³. וכך להלכה פסקו הרמב"ם¹⁴ והשו"ע¹⁵ שמצוה להקדישו¹⁶, ולומר – הרי זה קודש, שנאמר. (דברים טו פסוק יט) תִּקְדִּישׁ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ¹⁷. אולם בדיעבד אם לא הקדיש את בכור לכולי עלמא הבכור קדוש מאליה¹⁸.

ובכור בהמה טהורה בין תם ובין בעל מום הוא אחד מעשרים וארבעה מתנות כהונה הניתנים לכהנים¹⁹.

מצות בכור בהמה טהורה היא חובת הגוף²⁰, ולכן היא נוהגת מדאורייתא בין בארץ ובין בחוץ לארץ²¹. בין בזמן שבית המקדש קיים ובין בזמן הזה שאינו קיים²². וכך נפסק

¹³ ונלמד ממה שנאמר (דברים טו יט). "כל הבכור אשר יולד בבקרך ובצאנך הזכר תקדיש ליה' אלהיך". [ובגדרים יג ע"א נאמר דין זה בשם רבי, ובערכין כט ע"א נאמר בשם רבנן], ועיי"ש בערכין שהפסוק "אך בכור אשר יבכר ליה' בבהמה לא יקדיש איש אתו" (ויקרא כו כו), נאמר לגבי קרבן אחר, דהיינו שאסור להקדיש את הבכור לשם קרבן אחר.

¹⁴ בכורות פ"א ה"ד.

¹⁵ יו"ד שו"א.

¹⁶ עיין בספר תיבת גמא פ' ראה שכתב דאפילו הוא בעל מום מקדיש אותו וגם אף ביום שגולד דכי אסרה תורה שלא להקדיש עד ליל שמיני בשאר קרבן דקדושתו בפה תליא משא"כ בכור ע"ש. פ"ת שם א

¹⁷ ודלא כדעת הטור (יו"ד סי' שו) בשם הרא"ש והטור שפסק כר' ישמעאל, ועיי"ש בב"ח ובלח"מ ומל"מ בכורות שם ובאור הגר"א בשו"ע שם ס"ק ד ושיירי קרבן לירושלמי נדרים פ"ב ה"ד ד"ה חד.

¹⁸ רמב"ם בכורות פ"א ה"א, ע"פ נדרים שם.

¹⁹ תוספתא חלה פ"ב, ב"ק קי ע"ב, ולמדו רבי יוסי בזבחים לו ע"א ממה שנאמר "ובשרם יהיה לך" (במדבר יח), לשון רבים. "ובשרם", ולא נאמר. "ובשרו", ללמד שאחד תם ואחד בעל מום נותנים לכהנים, [וכן הוא שם בספרי], ולדעת רבי ישמעאל שם בזבחים (לו ע"ב) נלמד מהכפילות בפסוק שם שבראשו נאמר "יהיה לך", ובסופו נאמר "לך יהיה" [וכשוק הימין לך יהיה], מכאן שאחד תם ואחד בעל מום לכהנים. ועיי' בכורות כח ע"א. ונפסק ברמב"ם בכורות פ"א ה"ה והי"ד.

²⁰ שהרי שקדושת בכור תלויה בפטר רחם שנוהגת בארץ ובחוץ לארץ – סמ"ג ורמב"ן ורא"ש המוזכרים בהערה הבאה.

²¹ כך איתא במכילתא דרשב"י [בכור בניך תתן לי, כן תעשה לצאנך] (שמות כב כח – כט), מה בכור אדם בגבולים כך בכור בהמה בגבולים, ועיי' מדרש תנאים דברים יד כג – "אי מה מעשה כו' ת"ל קדש לי כל בכור, בין בארץ בין בחו"ל". ועיי' תורה שלמה שמות יג אות ה ובמלואים סי' כו]. ונפסק ברמב"ם פ"א ה"ה לגירסתנו וגירסת הכס"מ, סמ"ג עשין ריא, רמב"ן הל' בכורות פ"ה, ע"פ ביצה כז ע"א וחולין מד עב ובכורות ג ע"ב שנהגו בכורות בבבל, רא"ש בכורות סוף פ"ה ראב"ד בהשנות בכורות שם, שו"ת הרשב"א ח"א סי' שלא, טוש"ע שו"א, [ומה שאמרו חז"ל שאין מביאים בכור מחוץ לארץ] (ראה לקמן), היינו רק לענין הקרבה בלבד, שלענין זה הבכור הרי הוא כחולין ונאכל במומו – רמב"ם שם ובסמ"צ מ"ע פט לגירסת הרדב"ז ללשונות הרמב"ם סי' רג וכל הראשונים הנ"ל].

²² משנה סוף שקלים, רמב"ם בכורות שם, טוש"ע שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

בטור ובשו"ע²³ וברמב"ם²⁴ לגירסא שלפנינו²⁵. ויש חולקים²⁶ וסוברים שמצות בכור בהמה טהורה נוהגת, בחוץ לארץ רק מדרבנן²⁷, ונדחתה דעתם מההלכה²⁸. קדושת בכור היא קדושת קרבן קדשים קלים²⁹, ושחיטתו בעזרה בכל מקום³⁰. אולם הבכור אינו טעון סמיכה ככל קרבנות היחיד שטעונים סמיכה³¹. אך צריך להשחט לשמו, ככל הקרבנות³². ואם הוא תם בזמן המקדש ניתן לאנשי משמר, ככל הקרבנות³³. וי"א³⁴, שנותנו לכל כהן שירצה, אפילו שלא מאנשי משמר³⁵. וכך פסק הרמב"ם³⁶.

²³ יו"ד שו"א.

²⁴ פ"א ה"ה.

²⁵ וגירסת הבס"מ.

²⁶ החינוך מצוה יח, המאירי במגן אבות דף סח, וכך סובר גם הרמב"ם שם לגירסת הראב"ד והרמב"ן בדבריו [וכ"כ בספר המצוות שם לרמב"ם לגירסתנו ולגירסת הרמב"ן בהקדמתו לסהמ"צ].

²⁷ החינוך מצוה יח, [ובחול"ל הם חולין גמורים מדאורייתא – החינוך מצוה שצנ, חידושי הרשב"א ב"ק יב ע"ב] ועי' מג"ח שם, וכ"כ הגהות מרדכי חולין סי' תשמב, הובא בד"מ יו"ד סי' שיג. ועי' מגן אבות שם שחיובו מדרבנן רק בסביבות א"י ובבבל בזמן שהיו הישיבות קבועות, ועכשיו אינו נוהג כלל בחול"ל אלא שהמחמיר תבוא עליו ברכה.

²⁸ עיין בראשונים הנ"ל הסוברים שחייבים בו גם בחול"ל. ועי' כס"מ וב"י שגירסא מוטעית היא ברמב"ם וצ"ל כמו בגירסתנו, וכ"כ הרדב"ז שם. ועי' מג"ח שם.

²⁹ משנה זבחים נו ע"ב, רמב"ם בכורות פ"א ה"ב.

³⁰ משנה שם, רמב"ם שם. עי' רש"י זבחים נה א ד"ה בכל מקום מש"כ על כך שאין צריך לשוחטו בצפון העזרה.

³¹ משנה מנחות צב ע"א, רמב"ם מעשה"ק פ"ג ה"ו, שנאמר. "קרבנו" (ויקרא ג ב, עי' תוס' שם צג ע"א), ודרשו בתורת כהנים "ולא הבכור", והובאה הדרשה בנמ' שם, וברמב"ם שם. ורבינו גרשום שם פירש שמעם הדבר שאינו טעון סמיכה כיון שהבכור בא כחובה ולא לכפרה וריצוי על חטאף וכ"כ רש"י כת"י, ועי' פהמ"ש להרמב"ם שם. ובגמ' שם נאמר "קראי אסמכתא בעלמא", והסיבה שאינו צריך סמיכה כיון שאין לנו לימוד להצריכו סמיכה.

³² זבחים ז ע"ב.

³³ ירושלמי חלה שם, פהמ"ש להרמב"ם שם מ"ט. ועי' תוספתא סוכה פ"ד. והבכורות וכו', ועי' חידושי חזון יחזקאל לתוספתא שם.

³⁴ רש"י זבחים קב ע"ב ד"ה את דמם.

³⁵ וראה מהרי"ט אלגזי פ"ד אות מג, מג"ח מצוה יח.

³⁶ רמב"ם בכורות פ"א ה"ו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ובשר הבכור נאכל לכהנים³⁷ ונאכל גם לנשיהם ולעבדיהם של הכהנים³⁸. אף שיש סוברים שאינו נאכל אלא לזכרי כהונה³⁹.

זר שאכל כזית מן הבכור, בין לפני זריקת הדם ובין לאחר זריקה לוקה⁴⁰.

בכור בהמה טמאה

אינו נוהג אלא בחמור וקדוש הוא מאליו מבטן.

ועיקר מצותו לפדות פטר חמור בשה לבד ושלא יפדה בזולתו כלומר לא יפדה בעגל או בחיה וינתן אותו השה לכהן. והחמור לבעליו והשה לכהן ושניהם חולין מעתה⁴¹.

ואם לא נרצה לפדותו צונו בוראו לעורפו אולם מצות פדיה קודמת למצות עריפה. ושתי מצות אלו נוהגות בכל מקום ובכל זמן.

ופטר חמור אסור בהנאה עד שיפדה, ואם מכרו קודם פדיון דמיו אסורים, ואם מת קודם פדיון או שערפו יקבר, לפיכך אם לא פדהו ונתן פטר החמור בעצמו לכהן, אסור לכהן להשתמש בו עד שיפדהו בשה, ויקח השה לעצמו או יערפנו ויקבר.

³⁷ משנה זבחים נו ע"ב, ונלמד מה שנאמר (במדבר יח יח). "ובשרם יהיה לך" – רש"י במשנה שם, ונפסק ברמב"ם בכורות פ"א ה"ב.

³⁸ תוספתא זבחים פ"ו, ועי' זבחים קב ע"ב, ונלמד ממה שנאמר "כחזה התנופה ושוק הימין" (במדבר שם), דהיינו שדינו כחזה ושוק של שלמים נאכלים לנשיהם ולעבדיהם. ונפסק ברמב"ם מעשה"ק פ"י ה"ה ובכורים פ"א ה"י, [ועי' שם במעשה"ק שם ה"ד וה"ה].

³⁹ רשב"א נדרים יא בשם הראב"ד, ועי' ראב"ד בהשגות נדרים פ"א ה"א ולח"מ שם.

⁴⁰ שנאמר "לא תוכל לאכל בשעריך וגו' ובכרת בקרך וצאנך" (דברים יב יז), וכתב הרמב"ם (בכורות פ"א ה"טז, ע"פ מכות יז ע"א) "מפי השמועה למדו שזו אזהרה אף לזר שאכל בכור, בין לפני הזריקה ובין לאחריה.

⁴¹ מנחת חינוך פרשת בא מצוה כב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

דף ב.

א. הלוקח עובר חמורו של עובד כוכבים והמוכר לו אף על פי שאינו רשאי המשתתף לו והמקבל הימנו והנותן לו בקבלה פטור מן הבכורה שנאמר בישראל אבל לא באחרים

כבר התבאר במסכת חולין דף קלה. שהלוקח כלומר הקונה עובר⁴² פרתו של נכרי והוא הבכור, או המוכר עובר פרתו לנכרי, אף על פי שאינו רשאי הרי זה פטור מן הבכורה ואין קונסין אותו על דבר זה⁴³.

שותפות הגוי⁴⁴ פטור מן הבכורה לא נאמר (שם פסוק יז) בְּכֹרֶת בְּקָרְךָ וְצֹאנְךָ אֵלָּא לְמַעַט שֹׁתֵפוֹת הַנִּכְרִי, וּכְתִיב⁴⁵ (שמות יג פסוק ב) פֶּטֶר כָּל רֶחֶם בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל⁴⁶, וגו' בישראל ולא בגוים, כלומר שיהיה הכל מישראל, שאם היה הגוי שותף בפרה או בעובר אפילו לא היה לו בו אלא אחד מאלף באם⁴⁷ או בולד, הרי זה פטור מהבכורה.

לפיכך המקבל בהמה מן הגוי להיות מיטפל בה, והולדות יחלקו ביניהם, או שנכרי קבל מישראל באופן זה, הרי אלו פטורים מהבכורה.

⁴² רמב"ם הלכות בכורות פרק ד הלכה ב

⁴³ אף על גב דללישנא בתרא שם ג' א' איתא איפכא מכל מקום פסק רבינו כלישנא קמא דמשום דהיא מילתא דרבנן ואזלינן לקולא. הר המורה שם

⁴⁴ רמב"ם שם הלכה א שו"ע ונו"כ יו"ד שכ ג

⁴⁵ בלבוש וצ"ע. ובבכורת ג. איתא כל בכור (שם ב) רבנן סברי בכור מקצת בכור משמע כתב רחמנא כל עד דאיכא כוליה

⁴⁶ בלבוש כתב כל פטר רחם בישראל ופסוק זה אינו בכל החומש וכונתו ע"כ לפסוק ב פֶּטֶר כָּל רֶחֶם בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל ומה שציינו לפסוק מו אין ענינו כלל עיין תורה תמימה שם.

⁴⁷ בב"י כתב בשם תוספות דבכורות דסני אפי' באזנה אכן בתוס' פרק בתרא דעבודת כוכבים כתבו שיש להחמיר להקנות לעובד כוכבים דבר שעושה אותה טריפה כגון הריאה והראש אמנם א"צ שיתן העובד כוכבים מעות שוה הראש או הריאה אלא שיקנה בפרוטה אף על פי ששוה יותר כפלים אפי"ה אין לחוש משום ביטול מקח דאנן סהדי שהישראל גמר ומקני לעובד כוכבים כדי להפטר והקשה בפרישה מאי שנא מס' ס"א גבי מתנות כהונה שצריך שיהיה לעובד כוכבים חלק בכולה ואם אין שותף עמו אלא בראש אינו פטור רק מן הלחיים וכו' וא"כ קשה לדעת התוס' דבעינן דוקא דבר חשוב כמו הראש וכו' סני ונראה דלק"מ דדוקא הכא גבי בכור דכתיב פטר רחם בישראל ילפינן מינה שיהיה הכל בבני ישראל ואם נימל דבר חשוב ממנו בטל הכל משא"כ לענין מתנות דאין לימוד מקרא על זה אלא דכל שיש לעובד כוכבים חלק באותו חלק פטור ממתנות ותו לא דאין א' תלוי בחבירו כלל עכ"ל הט"ז ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ולהלך דף ג. יבואר בעזה"ת שבזמן הזה⁴⁸ מצוה לשתף עם הגוי בבהמה מעוברת מבכרת קודם שיצא לאויר העולם כדי לפוטרה מהבכורה, אף על פי שמפקיעו מקדושתו, כדי שלא יבא לידי מכשול ליהנות ממנו בגיזה ועבודה.

וכל דיני שותפות⁴⁹ הגוי בטהורה כן דינו בטמאה, אלא שבבהמה טמאה אסור להשתתף עמו גם בזמן הזה כדי להפקיע קדושתו כיון שאפשר בפדייה או בעריפה.

ב. בן בתירא מתיר בסוס

כבר התבאר במסכת פסחים דף נג. ובע"ז דף ז. ודף יד. שמקום⁵⁰ שנהגו שלא למכור בהמה דקה כגון עזים וכבשים לעובדי כוכבים, מפני שנחשדו על הרביעה⁵¹ אין מוכרין.

ובכל מקום אין מוכרים⁵² לנכרי בעל אדמות, ולא לישראל החשוד למכור להם, בהמה גסה כגון פרים ופרות סוסים וחמורים, שמא ישאילנה לעובד כוכבים או ישכירנה ויעשה בה מלאכה בשבת ועבר בלאו שהרי הבהמה של ישראל היא. וטעם נוסף שמא ימכרנה סמוך לשקיעת החמה בערב ששבת ויבקש הקונה הגוי לנסותה האיך היא הולכת כשהיא טעונה וכשתשמע הבהמה קול הבעלים המוכר לה, תלך היא בגללו ונמצא מחמר בשבת. וי"א⁵³ שמותר למכור להם סוס שאין הסוס עומד אלא לרכיבת אדם לא למשאוי והחי נושא את עצמו⁵⁴.

ועכשיו נהגו היתר בכל, והטעם לפי שבימיהם היו דרים הרבה יהודים ביחד והיו יכולין לעמוד בגזירה זו שהיו יכולים למכור זה לזה, אבל האידנא שמעט יהודים דרים במקום אחד, ואם לא ימכרו לגוי, הוה ליה גזירה שאין רוב

⁴⁸ לאפוקי בזמן הבית שאסור להפקיע קדושת הבכור שיכול להקריב אותו למזבח. שו"ע ונו"כ שכ"ו מ"ז ה

⁴⁹ שו"ע ונו"כ שכ"א כ

⁵⁰ שו"ע ונו"כ קנ"א ד

⁵¹ מ"ז שם ד

⁵² שם

⁵³ רמב"ם הלכות שבת פרק כ הלכה ד, אע"ג דכתב הבית יוסף ביו"ד סימן קנ"א בשם ספר התרומה דהאידנא דרך הסוסים לחרוש בהם ולנהוג עגלות וא"כ אזדא ליה טעמיה דריב"ב מ"מ כיון דהם לא גזרו בזמנם אפשר להקל בזמן הזה המכירה. קובץ על יד שם ואפשר שמה שהשמיט בשלחן ערוך הא דבן בתירא מתיר בסוס, היינו משום דבלאו הכי האידנא נהגו להקל

⁵⁴ עיין ביאור הלכה רמ"ג ד"ה בהמתו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

הציבור יכולין לעמוד בה⁵⁵. וכבר הוסכם מפי חכמים ז"ל⁵⁶ שאין גוזרים גזירה על הציבור שאין רוב הציבור יכולין לעמוד בה. ולא מיבעיא אם יש לישראל בהמה שמותר למוכרה, אלא אפילו לכתחילה לקנותה על מנת למוכרה או להשכירה לגוי ולהרויח בה נהגו היתר, משום שיש פסידא דרווחא פרנסתו ומחייתו אם לא יתירו לו.

אך יש כתבו הטעם לפי שעתה אין אנו בקיאים בגידול הבהמות שיש לחשוש שתלך הבהמה בשמיעת קולינו, וגם אין אנו רגילין עכשיו לקנות בהמה, כדי להשכירה כי אם לצורך עצמו קונהו. או לקנות על מנת למכור. ובעל נפש ימעט בבהמה טמאה, ואם קונה בעלי חיים טהורים למכור לשחיטה אין מה לחשוש כלל.

דף ב.

ג. אסור לאדם שיעשה שותפות עם העובד כוכבים שמא יתחייב לו שבועה ונשבע לו בשם עבודת כוכבים שלו והתורה אמרה לא ישמע על פיו

כבר התבאר במסכת סנהדרין דף סג. שאסור לגרום⁵⁷ לעובד כוכבים שידור או שישבע בשם עבודת כוכבים.

⁵⁵ טור והפוסקים, ויש פוסקים כתבו הטעם לפי שעתה אין אנו בקיאים בקלא דניחוש דשמעה לקליה כו' ומשום שאלה ושכירות ליכא למיחש דאין רגילין עכשיו לקנות בהמה כדי להשכירה כי אם לצורך עצמו קונהו ע"כ וכתב הר"ן דלפי זה אפילו לקנות כדי להרויח למכרה מותר ע"כ וכן נראה דעת המחבר וכן נהגו וכ"כ העט"ז וכתב עוד הר"ן ואעפ"כ בעל נפש ימעט אבל בשאלה שהדבר פשוט לאסור ראוי למחות למי שעושה כך ע"כ ועיין בא"ח סימן רמ"ו וכל זה בבהמה טמאה אבל בטהורה כתב סה"ת ופוסקים דא"צ לכל זה די"ל דלשחיטה לוקחה וכמ"ש רש"י. ש"ך שם יב. יש לומר עוד דטעם נסיוני אינו אלא למאן דאמר [שבת קנג, ב] מחמר אחר בהמה חייב חטאת, וכמו שכתב הר"ן [עבודה זרה ד, ב ד"ה ומקשון] דמשום הכי לא הביא הרמב"ם [שבת כ, ג] טעמא דנסיוני דלדין לא חיישינן ליה, כמו דלא חיישינן משום שביתת בהמתו כיון דאינו אלא לאו. גליון מהרש"א שם ד

⁵⁶ ע"ז לו ע"א

⁵⁷ שו"ע ונו"כ יו"ד קמז ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

לפיכך יזהר⁵⁸ מלהשתתף עם הכותים⁵⁹, שמא יתחייב לו שבועה ועובר משום (שמות כג פסוק יג) וְשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תִזְכְּרוּ לֹא יִשְׁמַע עַל פִּיךָ. ויש מקילין⁶⁰ בעשיית שותפות עם הכותים בזמנה⁶¹, משום שאין הכותים בזמן הזה נשבעים בע"א, ואף על גב דמזכירין הע"ז, מ"מ כוונתם לעושה שמים וארץ אלא שמשתפים שם שמים ודבר אחר, הרי אינם מוזהרין על השתוף⁶¹.

ולשאת ולתת עמהם בלא שותפות, לכ"ע שרי בלא יום חגיגהם⁶².

ד. המקבל בהמה מן העובד כוכבים וילדה ... כל זמן שיד עובד כוכבים באמצע פטורה מן הבכורה

כבר התבאר ששותפות הגוי⁶³ פוטר מן הבכורה לפיכך המקבל בהמה מן הגוי להיות מיטפל בה, והולדות יחלקו ביניהם, או שנכרי קבל מישראל באופן זה, הרי אלו פטורים מהבכורה כיון שיש לנכרי יד בה.

⁵⁸ בחדרין כ' משמע ודאי דאיסור זה מדרבנן דעיקר קרא לנודר בשמו או מקיים בשמו אתא, ומ"מ משמע מהבא דאם איסור השותפות עמו הוא משום שמא יתחייב שבועה ויזכור הע"ז שלו כ"ש שאסור להשיעו ואף על פי שאם ישיעוהו לא ישיע לשקר ולא יפסיד ישראל את ממונו לא מצינו שיהא הממון דוחה מצוה אפי' מן המצות דרבנן, ועכשיו שנוהגים היתר אפשר לומר לפי שנשבעין סתם בשם, ודעתם לבורא יתברך, ואף על פי שטועים באמונתם מ"מ אינם מזכירים שם ע"ז בשבועתם, אלא שיש לחשוש לשמות הקדשים שמזכירים בשבועתם ואף על פי שאינם אלהות הם נשבעים בהם והוא ענין של ע"ז כמש"כ לעיל, אבל מ"מ אינו דבר שיהא אדם חייב למנוע את הרבים מכך שאינו אלא דרך חסידות, וראיה לזה ממה דאמרין במגילה תיתי לי דלא עבדית שותפות בהדי כותי משמע שרוב העולם לא היו נוהגים בכך וכ"כ בתוס', וראה במגן גבורים או"ח סי' קנ"ו סק"א, ובגהש"ס ציין לחזקוני עה"ת בראשית כ"א ל"א ושם פ' כ"ו לג', וע' בבנין אריאל פ' תולדות פס' השבעה לי איך היה מותר ליעקב לקבל שבועה כו', ובס' הלכה אדם מישראל פ"י מה שאמר אאע"ה אנכי אשבע אחרי כרתו ברית עם אבימלך דהיינו שהתנה עמו שאם יהיה ביניהם דו"ד השבועה שייכת לאברהם ולא לאבימלך משום לא ישמע על פיד, וראה בבעל הטורים תצא פס' לא תחרוש בשור וחמור יחדיו מהור וטמא שלא ישתתף צדיק עם רשע וע' שו"ת הרא"ש כלל י"ח אות י"א.

⁵⁹ שו"ע ונו"ב או"ח קנו

⁶⁰ רמ"א שם.

⁶¹ ולא מצינו שיש בזה משום. ולפני עור לא תתן מכשול (ויקרא יט, יד) ר"ן ספ"ק דע"ז ור' ירוחם נ"י ח"ה ותוס' ריש פ"ק דבכורות

⁶² הגהות מיימוני פ"ק מהלכות ע"ז

⁶³ רמב"ם שם הלכה א שו"ע ונו"ב יו"ד שכ ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

